

BUDA ATTILA

A befogadás kínjai

A Kortárs első száma – mielőtt még megjelent volna

BUDA ATTILA (1953) Budapest

Az első szám minden szépirodalmi folyóirat életében különleges. Ezekben lép először a nyilvánosság elé az a szerkesztő, az a szerkesztői kör, amelyik a továbbiakban az egyes számok esztétikai tartalmáért – diktatúrákban a politikaiért is – felelősséget vállal, a folyamatosságot megteremti, a szerzőket megszervezi, az olvasóközöniséget biztosítja.

Az orosz tankokkal érkező új hatalom az előtte álló egyik központi feladatnak tekintette a sajtó egyetlen kézbe való visszaszerzését és megtartását, amivel egyébként követte a Rákosi-korszak sajtóirányítását, még akkor is, ha később az értelmiség megnyerése érdekében tett némi engedelmeket. Irodalmi lapok megjelenésének felújítására, új lapok alapítására ugyanis már 1956 végén történtek kísérletek, ezek a kezdeményezések az írók részéről indultak. Legelőször a november 2-a után szünetelő Irodalmi Újság újbóli megjelenését már a hónap közepén tervezték, ami feltehetően a Nagy Imre elképzeléseihez való ragaszkodás miatt maradt el. December 5-én, alig egy hónappal az orosz csapatok bevonulása után, Erdei Sándor, Erdei Ferenc öccse, miután az Írószövetség őszi közgyűlése ismét főtítkárrá választotta, kérvényt intézett Siklói Norberthez, aki akkor a Minisztertanács Titkárságának sajtóosztályát vezette sajtóügyi kormánybiztosként. Ebben az Írószövetség korábbi lapjainak megjelenését kérte, illetve javaslatot tett újabbak kiadására. Későbbi emlékezések, naplók más kezdeményezéseket említenek 1957 elején. Nemeskéri Luca Lengyel Balázs Magyar Orfeusz című megíúsult laptervét járta körül.

Az írói tervek mellett az erőre kapó régi-új hatalom maga is ambicionálta a neki tetsző irodalmi lap/lapok létrehozását, mivel kiegyezést akart, igaz, a maga által hozott szabályok alapján. December elején Mesterházi Lajos (párt/kormány)-megbízásból hozzá is kezdett egy hetilap szerkesztéséhez, de reménybeli szerzői a hónap végére mind visszavonták beleegyezésüket. Az irodalompolitikába decemberben és januárban ugyanis még csak a retorziók fértek bele, maga az irodalom, az irodalmi élet – Ständeisky Éva találó szavaival – „átmenetileg az önkéntesekre maradt”, akik az év elején engedélyt kaptak egy lap alapítására, olyanra, amelyik biztosítja a kultúra aktuális híreinek szolgáltatását, mellettük új irodalmi alkotások közreadását is – mindkettőt természetesen a konzolidáció érdekében. A lapcsinálók – Bölöni György, Goda Gábor, Illés Béla, Rideg Sándor, Sándor Kálmán és Tolnai Gábor – ortodox kommunisták voltak, 1948 után a hatalom támogatói, a kommunista vezetésű népfrontos elképzelések ellenzői. Jellemző, hogy néhányuk mikor került előtérbe a Kortárs kezdeti időszakában is, s ez mutatja némiképp az MSZMP-n belüli hatalmi viszonyokat, illetve a semlegesítésükre irányuló törekvést is. A felsoroltak tervezték és valósították meg az Élet és Irodalom című, két-, majd egyheti megjelenésével a havi- és a napilapok közti periodicitású országos terjesztésű irodalmi lapot, amelynek első száma szimbolikus dátumú napon, 1957. március 15-én került ki a nyomdából.

A Kortárs első száma viszont nem megszokott módon került az olvasók elé. Terve valamikor 1957 elején vetődhetett fel, miután a kádári belpolitika a közvetlen hatalommegragadás, tehát november eleje után, a pacifikálás során a korábbi marxista hegemonia helyett népfrontos alapon kezdte meg az ország – benne a kultúra s részeként az irodalom – szanálását, ezzel újabb értelmiségi rétegek lojalitását megcélózva. A kezdeményezés tehát a hatalom felől érkezett. Ámde 1956 végén és január–februárban erejük még kizárólag a közvetlen rendteremtésre tellett, ezért az irodalmifolyóirat-alapítást ugyancsak a forradalom után egyedül állva maradt, az október végi napokban és előtte sem kompromittálódott, a kádári elképzelésektől is balra álló írókra tudták alapozni – akik természetesen erre a feladatra is önjelölten tartottak igényt. Mintának a Csillagot tekintették,

Részlet a 2018 elején megjelenő Kortárs-monográfiából.

CSORBA ZOLINK barátsággal szavakkal emeltem el. Zámbo Istvánnal
BOMBÁZÓ DINNYESZELET

ef ZÁMBÓ ISTVÁN, Bombázó dinnyeszelet, 2011

Lolinnak, páinte megbeámlással, és keretettel

2008 02 10

Páljános Ervin

s mintegy annak folytatásaként egy ahhoz hasonló havilap kiadását is tervbe vették. Csakhogy a népfrontos (szerkesztés) elv(e) a párvezetés különböző érdekcsoportjai között nem rendelkezett általános elfogadottsággal, ennek következtében néhány hónapig, amíg a belpolitikában nem vált nyilvánvalóvá, hogy nincs visszatérés a Rákosi képviselte gyakorlathoz, sajátos ex lex, a magyar sajtótörténelemben egyedi állapot alakult ki: 1957 tavasza és szeptembere között legalább fél évig a Kortárs szerkesztése úgy történt, hogy arról a nagyközösség nem tudott, habár volt kinevezett szerkesztősége, főszerkesztője, voltak kéziratok, rovatfelelősök – nekik hónapokon keresztül csak a politikai kívánalmaknak kellett és akartak megfelelni, míg aztán a balosnak számító főszerkesztőt el nem távolították, és egy, a kádári szándékoknak jobban megfelelő – de ugyancsak körön belüli – szerkesztővel szeptemberben, elég gyalázatos külsőben meg is jelentették az első számot.

A bemutatkozó lapszám anyagát az első kinevezett szerkesztőség az év első hónapjaiban kezdte összegyűjteni – több ismert névtől közleményt kérve –, s még az Élet és Irodalom első számának megjelenése előtt hírt adott megjelenéséről a napisajtó. Az akkor Népakarat néven megjelenő Népszava március 9-i számának negyedik oldalán ugyanis a következő néhány sor olvasható:

„Újabb irodalmi folyóirat jelenik meg

Kortárs címmel új irodalmi folyóirat jelenik meg – Földeák János szerkesztésében – április hónapban. Földeák János a következőket mondotta az új irodalmi lap terveiről:

– Azt szeretnénk – és író társainkkal folytatott megbeszéléseinkből már biztosítottnak látszik –, hogy a Kortárs fóruma lehessen a haza szocialista társadalmi rendjét segítő és a dolgozó nép érdekeit védő minden írói és költői kiállításnak, hűséges tükrévé váljék irodalmunk hangban és formában is kifejeződő gazdagságának és színességének.

Az új lap havonta egyszer jelenik meg, csaknem 200 oldal terjedelemben.”

Ekkor már elég kézirat állt a szerkesztőség rendelkezésére, ahogyan az egy ügynökjelentésből kiderül: B. Nagy László ugyanis, aki kritikus volt a lapnál, azt mesélte, hogy az április elején megjelenő számba olyan szerzőket sikerült megnyerni, mint Németh László, Tamási Áron, Kassák Lajos és Szabó Lőrinc. Március végén Veres Péter is a szervezés alatt álló lapról írt egy magánlevélben. Április másodikán azonban a Népszabadság egy álhírt jelentetett meg az első számról – egészen pontosan egyes szerzők korábbi viselkedését álcímekkel kifigurázva. Ma már kideríthetetlen, hogy emögött valóban egyszerű (áprilisi) írói tréfa rejtezett-e, vagy az ideológiai szigor lazításával egyet nem értő pártvezetés tagjai inspirálták a rövid közleményt; mindenesetre hiába igyekezett tisztázni a helyzetet másnap az Esti Hírlap és a Népakarat is, az MSZMP-n belüli pozícióharcok átterjedtek a még meg nem jelent lap első számának tartalmára.

A Népakarat április 3-i kishírének dokumentumértékét az adja, hogy szerepelnek benne a Földeák János szerkesztette első szám szerzői; a névsort érdemes összevetni a szeptemberi első szám szerzőgárdájával – négy hónap alatt a szerzők mintegy kétharmada kicserélődött.

A tervezett folyóiratról Jevgenyij Dolmatovszkij szovjet költő, akit 1957 tavaszán irodalompolitikai feladattal – a népi írók megnyerésének óhajával – küldtek Budapestre, április 9-én jelentést küldött Georgij Alekszandrovics Zsukovnak, aki akkor a Pravda főszerkesztő-helyettese volt. Beszélt Földeák Jánossal, s tőle hallotta, a párt a lapot azért alapította, hogy a megtévedt írók lehetőséget kapjanak hibáik kijavítására. Az Élet és Irodalom szerkesztőségében viszont azt mesélték Dolmatovszkijnek a Kortársról, hogy az az „ellenforradalom újabb támasza” lesz.

Kállai Gyula, aki 1957 tavaszán az első számú művelődésügyi megbízott, májustól miniszter volt, április 19-én a Népakaratban néhány héttel korábban közölt szerzői névsor láttán a Kortárs megindítása ellen foglalt állást – vagyis amíg a Bölöni György főszerkesztésével megjelenő, kommunista írókat tömörítő, a rendcsinálás egyik eszközeként kiadott Élet és Irodalom szabad utat kapott, a népfrontosnak szánt Kortárs első számát halasztani kellett. Kállai érvelése szerint azért, mert pesszimista és kétértelmű írások nem jelenhetnek meg egy nem kommunista írókat is megszólaltatni akaró lapban: „Inkább egy irodalmi lapunk legyen, de annak szerkesztését tudjuk biztosítani”. Április 22-én Dolmatovszkij, miután beszélt Kállai Gyulával többek között a Kortársról is, következő jelentésében ezt írta: „A folyóiratot visszatartották. Olyan anyagok vannak benne, mint Szabó Pál cikke, amelyben ez áll: »október 23-a az a nap, amikor a vésszesen megállított magyar történelem szétrobbantotta az akadályokat« ... »október 23-át nagyon könnyű ellenforradalomnak

nevezni. Ha pedig könnyű – akkor helytelen. Amennyiben helytelen – ezt el kell vetni« ... »A meggyalázott nemzeti önérzet nem tudott tovább tűrni«. B. Nagy László ezekről a kulisszák mögött zajló eseményekről természetesen semmit sem tudott, ezért egy hónappal később azt újságolta az úgynöknek, hogy Szirmai István, a Tájékoztatási Hivatal elnöke magához kérte az első szám anyagát, a prózát úgy-ahogy rendben lévőnek találta, a lírát viszont túl pesszimistának, főként Lányi Sarolta verseit, helyettük a lapba Illés Béla bevonását javasolta. Feltételezhetően ez a közvetített, Kállai Gyulától származó igény okozta a változások egy részét a szerzők névsorában. A szerkesztőség tagjai, köztük B. Nagy és Szeberényi Lehel emiatt attól tartottak, hogy ha ezen a cserén túl még több hasonló kívánság érkezne, akkor esetleg Németh László és társai visszavonnák az írásaikat. Földeák János – a virtuális szerkesztőség első embereként – ekkor vidéken pihent, mindent neki kellett csinálni – panaszkodott B. Nagy az úgynöknek. Hogy megfeleljen Szirmai István kívánságának, a baloldali vonal erősítésére írást kért Rideg Sándortól. De mindezzel együtt már csak két-három hét kell a Kortárs megjelenéséig, reménykedett májusban. A bár működő, de a nyilvánosság előtt láthatatlan szerkesztőség éléről Földeák Jánost hamarosan el is mozdították, ami szintén B. Nagy László és a rá állított úgynök beszélgetéséből derül ki: elmondta a politikai rendőrség fülének, hogy mint a kritikai rovat vezetője belülről látja a dolgokat. Nincs sok ráhatása az ügyekre, és attól fél, hogy Simon Istvánnal együtt őt is meneszteni fogják – mert a kritikai rovathoz megbízhatóbb és nem hozzáértőbb személy kell. Elmondása szerint „a lapot túlságosan is sokan csinálják, minduntalan rejtélyes befolyások érvényesülnek, és végül is nincs gazdája a lapnak”. A szerkesztőség a politikailag problematikus vagy csak szimplán érdekes közleményeket eltanácsolja. „Szabó Pál megint túlságosan balra ment”, Illés Béla befolyása is nagy – ő Kállai javaslata alapján került a Kortárs szerkesztőségébe. B. Nagy megérzése különben jó volt, 1958-ban, miután elfogyott körülötte a levegő, őt is kitették a laptól.

Az áprilisi tréfának az emigrációban is volt visszhangja. A New Yorkban megjelenő Szabad Magyarország április 23-i számának Pesti Posta rovatában levél formájú beszámolóval tudósított az álhírről, de a maga sajátos szempontjai szerint megfejtette olyasmivel, ami nem volt igaz: „Egy agyafúrt fickó alaposan megrétfálta a Magyar Távirati Irodát. Telefonon feladott egy hírt arról, hogy nemsokára megjelenik a Kortárs c. irodalmi folyóirat, és abban vitáz Somogyvári Gyula, Mollinary Gizella, Dövényi Nagy Lajos, Sinka István fognak írni, és még-még felsorolt egypárat, akiknek a művei ma indexen vannak, majd a kommunista írókat vette sorra, és közölte, hogy azok milyen munkájukkal rukkolnak ki. Többek között megírta, hogy Darvas József *A hintáslegény* c. regényét írja (tudod, milyen nagy hintás volt a Darvas), Aczél Tamás pedig *Kaméleon* művével jelentkezik, pompás többszínnyomású kivitelben.” Egy kis célzott hírért senki sem ment a szomszédba...

Tanulmányosak voltak a Kortárs reménybeli közléspolitikája szempontjából Major Ottó szavai is, amelyek az 1957. júliusi íróaktíván hangzottak el, beszédében ugyanis a szövetségeket is kijelölte:

„A népfront nem lehet akármilyen szövetség. Irodalomban, mondjuk, összefogás a századvég és századelő még köztünk élő derék mohikánjaival vagy az apolitikus fiatalokkal vagy teszem azt, az Új Hold íróival. Anélkül, hogy kétségbevonám ezek létjogosultságát vagy akár részvételi jogukat az összefogásban – mint ahogy helyük van ebben a belső emigrációba vonult íróknak is, s ehhez művekre van szükség, nem nyilatkozatokra –, anélkül, hogy kétségbevonám részvételi jogukat, ők mégsem lehetnek tartópillérei a népfrontnak. A tartópillérek a munkások és parasztok képviselői: kommunista és népi írók.”

B. Nagy László feltehetően Major Ottót is az egyik rejtélyes befolyásérvényesítőnek látta, ahogyan Mesterházi Lajost is. Hogy az első szám megjelenésének késleltetésében milyen okok játszhattak még közre, azt egyfelől utóbbi 1957. július végi–augusztus eleji feljegyzése, másfelől a Politikai Bizottság 1957. augusztus 6-i ülésének a Kállai Gyula nevével jelzett előterjesztése – dátuma: augusztus 2. – mutatja. Mesterházi beszámolója szerint a népi írók „vállalták, hogy támogatják az induló Kortársat, de csak akkor, ha a folyóirat elhatárolja magát egyes kommunistáktól”. Ő jött szót az Élet és Irodalom, valamint a Kortárs alapszervezetei között kialakult konfliktusról is, aminek érdekessége, hogy egy még meg nem jelent lap kísérője lett a szerkesztőségek rivalizálására. Kállai előterjesztésében azokról a volt párttag írókról, akik részt vettek „október ideológiai előkészítésében”, s most, bár nem léptek be az MSZMP-be, de szocialista elkötelezettségük közismert, ez ol-

vasható: „Néhány héttel ezelőtt ez a csoport kollektív nyilatkozatot készített, amelyet nem tartotunk kielégítőnek. Most újabb nyilatkozatot állítottak össze, ebben már némi önbírálatot gyakorolnak, és világosan elhatárolják magukat a disszidens íróktól. A nyilatkozatot ebben a formában megfelelő tárgyalási alapnak tekintjük.” A szóban forgó újabb, második nyilatkozat – az első szövege nem ismert – a Kortárs első, szeptemberi számában jelent meg, szerzői: Benjámin László, Erdei Sándor, Kónya Lajos, Örkény István, Sipos Gyula, Tamási Lajos. Szövege – legalábbis részben – Aczél György ösztönzésére készült, Darvas József és Tolnai Gábor, a lap szerkesztői pedig üdvözölték ugyan a benne megfogalmazott önkritikát, de lábjegyzetben hibáztatták a revizionista elvek fenntartását:

„Hat író levelet intézett folyóiratunk szerkesztőségéhez. A levél azon részeit, amelyekben egyértelmű határozottsággal foglalnak állást, helyesléssel fogadjuk. De azokkal a szavaikkal, amelyekben az elmúlt három-négy esztendőben s közvetlenül az ellenforradalom előtti hónapokban kifejtett tevékenységüket és magatartásukat »magyarázni« igyekeznek – nem érthetünk egyet. Reméljük azonban, hogy a levél hiányosságait írói munkásságukkal pótolni fogják, hogy alkotásaik máris messzebb vannak a levélben foglalt szavaiknál.”

Az írói bojkott idején, az év első hónapjaiban a Kortárs első száma nyilván önmagán túli fontosságot kapott, ezért az új irodalompolitika megerősödését, támogatását kívánták minden oldalával bizonyítani. A felsoroltak bünbánatára, a korábbi tevékenységüket elítélő önbírálatra ezért fokozott szükség volt. Erre azonban nem voltak hajlandók, legfeljebb arra, hogy elhatárolódtak a külföldre távozott íróktól – nekik ugyanis ezzel nem ártottak –, viszont sem magukat, sem másokat nem ismertek el felelősnek a történelemért – szemben például a szám elején álló szerkesztőségi programcikkkel, amit névvel nem vállalt senki. Amíg azonban a második nyilatkozat az idő szorításában – hiszen a hatalom kényszerben is volt a konszolidáció, saját maga megerősítésének folyamatában – meg nem született, a lap első számának megjelenése további késlekedést szenvedett. Az, hogy a nyilatkozat eleve a Kortárs oldalaira készült, nem kérdőjelezhető meg: rajta kívül nem volt más irodalmi lap, amely közölhette volna, az Élet és Irodalom ortodox szerzői következtében nem jöhetett szóba, mert más olvasóközönségnek szánták kül- és belföldön egyaránt. Kállai Gyula előterjesztése konkrét utalást is tartalmazott, mutatva, hogy eldöntött dologról volt szó: „Több irodalmi lapot és folyóiratot kell megindítani. Az Élet és Irodalom szerkesztőségét ki kell bővíteni, folytatni kell a Nagyvilág megjelentetését, meg kell indítani még e hónapban a Kortárs c. folyóiratot, s később esetleg még egy, főleg kritikai jellegű folyóiratot. A szerkesztőségeket úgy kell összeállítani, hogy azokban – a megfelelő pártirányítás biztosításával – a szocializmushoz közel álló irányzatok képviselői is részt vegyenek.” Az utolsó mondatban ez az „is” szócska arra utal, hogy az előterjesztők és a határozathozók tisztában voltak azzal: az irodalomban elvesztették a hegemóniát, valójában soha birtokában nem voltak, ami néhány éven át annak látszott, az csak a hatalom árnyékában létezett.

Kállai előterjesztése tartalmazza a Kortárs szerkesztőbizottságának általa elfogadhatónak tartott névsorát is, az előző – még Földeák Jánost és B. Nagy Lászlót, Szeberényi Lehelt is tartalmazó – megszüntetésének tervével: „Tolnai Gábor fel. szerk., Darvas József, Simon István, Oravec Paula, Lengyel József, Benjámin László?, Németh László?, Illés Béla.” Mint látható, a pártirányítás kívánalma ebben a névsorban sokszorososan teljesült, a másféle elképzelések képviselői közül csak Németh László neve merült fel, kérdőjellel, valamint Benjámin Lászlóé, aki szintén anatómia alá esett ekkor. A előterjesztés nyomán készült határozat nem is pártolta a kinevezését: „A Politikai Bizottság egyetért a Kortárs c. irodalmi folyóirat megindításával. Felhívja a létrehozandó szerkesztőbizottság figyelmét, hogy a közlendő műveknél szigorú mértéket alkalmazzanak. / Tudomásul veszi az Élet és Irodalom, valamint a Kortárs és a Nagyvilág összetételére vonatkozó javaslatot. A Kortárs szerkesztőségébe Benjámin László bevonását nem tartja szükségesnek.” A pártvezetésen belüli viszonyokat Révész Sándor mutatta be. Tolnai Gábor emlékezésében elmondja ugyanis, hogy ő nem akart a lap szerkesztője lenni, és ezt meg is mondta Aczélnek, aki erre azt kérdezte tőle, mi van, ha erről párthatározat lesz? Erre Tolnai azt válaszolta, hogy abban az esetben elfogadja. Csakhogy – folytatja Révész Sándor –, bár Aczél erre az augusztus 6-i PB-ülésre Kállai jóváhagyásával valóban felterjesztette a Kortárs, valamint az Élet és Irodalom teljes szerkesztőségi névsorát, mégsem sikerült Biszku Béla ellenvéleményével szemben Benjámin Lászlót betenni a Kortárs szerkesztőségébe. Vagyis Aczél a PB jóváhagyása nélkül, ha akarta volna, sem tudta volna Tolnait szerkesztővé kinevezni – legfeljebb a párthatá-

rozat lebegtetésével nyomást gyakorolni. Ugyanezen az ülésen Orbán László, az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztályának vezetője az irodalom kérdéseit illető problémák tisztázását éppen a Társadalmi Szemlében vagy a Kortársban látta lehetségesnek – ezzel az új irodalmi lapról ő is úgy beszélt, mint amely kiadása biztosított, irányvonala elhatározott, megjelenése csak a még róla folyó polémiák függvényében késik.

B. Nagy László már ismertetett láttelepe mutatja, hogy a szerkesztőség eközben milyen hektikus körülmények között működhetett. Az előterjesztést követő hozzászólásokat szó szerint közlő jegyzőkönyv alapján Biszku Béla megjegyezte: az írók „Inkább írjanak novellát, majd megnezzük, milyen a vonala, mennyiben felel meg a nép érdekében. [...] Benjámin nem szabad engedni. Állítólag Németh László pozitívabb.” A „nép érdeke” természetesen a ködös és ideologikus kifejezések tárházát gazdagította, s csak arra szolgált, hogy semmi konkrét támpont ne legyen a betiltás/megjelenés lehetőségéhez, illetve az szolgálja a nép érdekét, amit a párt az éppen aktuális belső erőviszonyai alapján megjelenésre alkalmasnak tart. Ugyanebben a jegyzőkönyvben Kállai Gyula más oldalról is megvilágította, miért ellenezte a tervezett Kortárs megjelenését:

„Az irodalmi egység kérdésével kapcsolatban a javaslat készítése során ez a kérdés nemcsak úgy vetődött fel, mint irodalmi egység, hanem mint megvalósítandó cékitűzés, hogy külön irodalmi népfrontot kell csinálni. Én ez ellen voltam, elvileg is helytelennek tartom. Nekünk jelenleg ilyen célt kitűzni nem lehet, főleg akkor, amikor a politikai Népfront politikai, elvi célkitűzéseit, módszereit nem tisztáztuk még magunk között sem. Ha most az irodalomban kiadnánk az irodalmi népfront jelszavát, megint vezető szerepet tulajdonítanánk az irodalomnak, és megteremténék a lehetőséget, hogy megint ellenzéki csoportosulások alakuljanak. E zászló alatt velünk szemben folytatnák tevékenységüket. Az írók egy részében él ilyen célkitűzés, ez számukra kedvező lenne.”

Ezek a mondatok egyértelműen a népfrontosság mögött meghúzódó engedékenységet, politikai toleranciát kifogásolták – és a zsigeri értelmiségellenességet mutatják. Az első szám utótörténetéhez tartozik még, hogy a hat író nyilatkozatával, megjelenése után egy hónappal, kevésnek tartva azt, november 11-én Orbán László is elégedetlen volt: „Létrehoztuk a Kortársat, ebbe írnak és írhatnak pártonkívüliek is, sőt olyanok, akik egy sereg kérdésben komoly fenntartással élnek” – ennek ellenére „vannak olyanok, akik nem egy kérdésben ingadoznak, és komoly bűnöket követtek el”.

Más oldalról mutatja meg a Kortáristól kívánt lehetőségeket a következő eset. Az Élet és Irodalom, illetve főleg a Kortárs – legalábbis bizonyos elképzelések szerint – a bűnbánati fal szerepét is be kellett, hogy töltsse. Hollós Korvin Lajos 1957 szeptemberében kitett (a felfüggesztett) Írószövetség faliújságjára egy cédulát, amely szerint – ellentétben a róla terjesztett hírrel, miszerint belépett az MSZMP-be – a következő ezer esztendőben semmiféle pártnak nem kíván tagja lenni. Köpeczi Béla e tett után Hollós Korvin Lajos új könyve megjelenésül azt a feltételt szabta, hogy „jó volna, ha Hollós Korvin az Élet és Irodalomban vagy a Kortársban akár csak egy félmondattal is kitérne arra, hogy miért tartotta szükségesnek ilyenfajta cédula kiragasztását”. Ezzel persze ő maga vitte volna be újra az aktuálpolitikát a lapba, várhatóan vitát gerjesztve – nem lehet tudni, hogy Köpeczi erre ne figyelt volna, vagy éppen ez volt a hátsó szándék. De még az is lehet, hogy mindez csak a kor írói folklórjának része volt, amelylyel tesztelte egymást a hatalom és a rajta fogást kereső írók – hiszen pontosan nem azonosítottak a körülmények, a faliújság, az Írószövetség pedig éppen akkor nem is működött.

ORR MÁTÉ: Karácsony, 2012